Број 127. У Новом Саду у среду 11. јуна 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро.Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Ђ. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Министарска криза у Угарској.

Данас се може већ јасније видети, шта се то иза брда ваља. Или боље рећи: од куд то, да иза брда долази бан Хедервари. Наравно, хоће ли се баш успети на брдо, то је друго питање. А ако се успне, хоће ли одмах и доле, то је треће

Оволико је сигурно. Домобрански министар барон Фејервари препоручио је владару Тису. А Тиса је препоручио владару свога шурака бана. Ко се дакле зарони на дно, наћи ће тамо Фејерварија. А шта значи Фејервари, то је познато. Ако мора већ да буде сабора, тај сабор треба да научи из војеног регламана шта значи бар: „хаптак“.

Чим је Тиса препоручио бана, одмах је искупио своје витезове, Јевреје, слободне зидаре и оне, који не могу да заборавe „либералну владу“ Коломана Тисе и Банфија. Искупио их је и организовао их је под именом: „стара либерална странка“ „староверна либерална странка“, или још друкчије: „права либерална странка“. Таквих посланика има до сад 132, али се надају, да ће им број порастити.

Створити у редовима либералне странке „праву либералну странку“ то је без сумње већ почетак — енергије. Та староверна и правоверна либерална странка даће бану прилике, да се може на неког наслонити. И та староверна либерална странка, чим се конституисала, послала је у Беч бану Хедерварију депутацију, да га осоколи и да му изјави, да на ту странку може безусловно рачунати. Дакле Тисиновци треба да буду квасац, који ће да набуја онај колач, што га од сад Угарска треба да ужива.

Шта је донео бан из Беча, то се још не зна. Он прича, да у недељу на царском дивану, није још ништа решено. Јер да је што решавано у таком министарском савету не би било и не би смело бити места њему, бану Хедерварију. Оно је био тек договор, да би се могао — оријентирати бан Сад је дошао да се оријентира код посланика. И говориће у тој ствари са свима, дакле и са опозицијом.

Овде се почело врло — мудро. Бан није дужан да каже посланицима угарског сабора: Ово вам нуди Беч! Него они треба да кажу прву реч. Види се, да је све тако удешено, како би Беч јефтиније прошао.

Како ће се свршити мисија банова, то још није сигурно. Управо и сама његова мисија врло је чудна, ћошкаста, па ако хоћемо и неуставна. Бан ради у велико на саставу министарства. Али и ако ради на томе, износи се, да он није добио позив да састави то министарство, већ прво да се увери: је ли то могуће? Као да је то иначе друкчије. Сваки ко добије позив да састави владу, уверава се јел то могуће ил није. Овде није шија, него је врат.

Положај банов је на сваки начин необично тежак У угарском сабору има посланика кад не рачунамо посланике Хрватске и Славоније 413. Међу тима има 274 либерала (владиновца) и 139 опозиционара. (Кошутоваца има 84, Угроновца 10, од пучке странке 26, народносних 5, и 14 ван странака.) Ко хоће да има већину, треба да има бар 207 посланика А разуме се без 220—240 посланика, не може се одржати влада.

Тисиноваца је до сад 132. То није ни половина либералне странке. Али се Тиса нада, да ће задобити Андрашијеву групу. И задобиће све оне, који као што муве налећу на шећер, налећу на сваку владу И према томе држе, да ће остати само 30—40 непомирљивих апоњијеваца усамљених и онда би бан Хедервари могао да рачуна на врло малу већину.

Бан Хедервари је у понедељак преговарао са представницима разних странака и група. Апоњијевци су за сада хладни, хоће сачекају концесије, које доноси гроф. А тако исто и андрашијева група. О опозицији и да не говоримо. Она се не задовољава са тим, да се повуче законски предлог о повишењу броја регрута. Јер зна, да ће тај предлог искрснути првом згодом. Она хоће у ствари војске „народне концесије“.

Бан се до сад није још откопчао. Он вели, да је дошао да се информише, а не може још информисати друге. Све једнако уверава, да хоће најуставније да влада

И за чудо! Има чланова опозиције, који се граде, као да му верују. А има чланова владине странке, који му не верују. За сад је питање нерашчишћено. Бан стоји на становишту: Да видим могу ли наћи потпоре! Већина му одговара: — Да видимо шта доносите!

Погрешио би свако, ко мисли, да ће играти улогу у овој ствари само концесије о којима је реч Има ту још ствари које су се испреплетале. Прво је: жеља Тисине групе, да њен глас буде пресудан у новом министарству и да главне положаје добију „староверни либерали“. Томе ће се опирати и Апоњевци и Андрашијевци.

С овим у свези је борба аграријеваца и меркантилиста. У Тисиној групи, која је у рукама Јевреја, траже, да нова влада помаже трговину на рачун земљорадње. Томе је противна Андрашијева група, у којој су велике спахије, барони и грофови. А томе је противна већином и Апоњијева група.

Ван тога се уплело вероисповедно питање. Реформати не воле бана Хедерварија, јер је католик, и то католик који има за заслуге, као католик орден златног руна . . . С друге стране је многим католицима прав с те стране бан Хедервари, а који га иначе не желе.

Све се ово испреплетало и измешало. Има у свакој странци и свакој фракцији људи, којима је прво аграрство, или меркантилизам, или католиштво или сузбијање католиштва. То се не истиче отворено, али поједини чланови разних странака са те стране раде за или против Хедерварија, те се све измешало, да се данас не може да сазна камо ће нагнути језичац на вази. Једно је сигурно, ако дође бан Хедервари на владу, он ће до нових избора мало попуштати и лавирати, али ће на изборима — „начинити реда,“ и ускрснуће доба Тисе и Банфија.

Како ће се то ускрснуће свршити, то је дабогме — друго питање.

Догађаји у Србији

Депутација народнога представништва стигла је у Женеву ноћу између суботе

ПОДЛИСТАК.

КАТАСТРОФА.*)

— François de Nion. —

Шарени зрак, који је косо падао са стаклени врати балкона, лутао је по кристалу и сребру, што је било на столу.

Филип од Ремона пратио га је погледом, како се за час приљубио за белу блузу његове жене, за тим одскакутао на њене румене уснице, а образ јој дотицао са својим лаганим плавичастим пољупцима.

Неки самосвојни, унутарњи немир овладао је мужем, изгледало му је као да његова жена прима пољупце другог неког.

»Марта, погле само тај сунчани зрак!«

»Шта је с њиме?«

»Зар ти то није неугодно?«

Задубљен у мислима посматрао ју је; увек му је бивала нова, и никада га није немило дирнула какова ружна црта, коју би око открило као мањак лепоте, као што нам кад и кад ненадно падне у очи такова црта на добро познатом лицу, које љубимо. Увек би се по ново заљубио у космате, широке обрве, у косу, сличну течном злату, у гипки витки стас.

Управо само да би нешто рекао, запитао ју је полако:

»Шта смераш данас, Марта?«

»Та ти знаш: Данас је баштенска свечаност код Албертијевих на острву Курбевна.«

»Хоће те ли сиграти тениса?«

»Тениса, а можда ће бити и утакмица на точку. Зар нећеш ићи самном Филипе?«

«Данас не могу на жалост, имамо у клубу одборску седницу.

Размислио је још једном и рече жалостиво. »Не,“ доиста то неће ићи.

* * *

Ушао је с њоме у собу за облачење. Пружила се дворкиња која је на под клекла своју ножицу, и показала је при том слободно, као што то већ брачан живот собом доноси меку облину витке ножице, која је извиривала из нежних белих чипканих доњих хаљина.

Умилно му се поглед уставио на томе, после седам година био је исто тако заљубљен, као и прве године, када су после доручка заједно отпутовали.

И молећивим гласом из кога је одјекивала потајна жудња, питао је:

»Хоћеш ли доцне кући доћи?«

»О не! Дал' да дођем по тебе у клуб.«

Нестрпељиво је сачекао, да дворкиња изиђе из собе, тада се пригнуо и притиснуо је витко тело на своје срце.

»Ти си тако чедна, дакле добро, дођи по мене!«

Са прозора погледом је пратио кочије, које су одјуриле и однеле жену му, у бело обучену, било му је, као да гледа, где му на раскрсници улице ишчезава срећа његова.

Тада је и он отишао од куће. Намислио је да шврља, док не буде дошло време за седницу. Но његове мисли зауставиле би се увек на једно исто: Следовале су Марти у сунчаном врту Албертијевим, виделе су је, како је тамо стигла, како је љупким осмехом поздравила домаћине.

И сви они ласкавци ће јој се удварати!

И ређао им је имена једно за другим све по реду и представио је себи њихове пузавачке црте, но остао је миран при томе, јер га је испуњавало потпуно уверење, које човека тако сретним чини.

Све ће му она то после сама причати. И сад ју је већ видео пред собом у дворани клуба свежу и румену.

Какво блаженство, што могу рећи да је цело срце њено моје, као што је и моје њено.

Једна сенка прелетела је преко асфалта и нагонила је Филипа да горе погледа.

Ох, та биће буре! Само да не изненади Марту у кочијама.

Ветар је фијукао већ улицама, читаво га је дизао. Холуј је пригибао грање над главом и гонио му је у лице топле крупне капље кише. Пожурио је.

Блештава муња пресецала је оловни, облачни свод, у даљини је одјекивала потмула грмљавина. Када је стигао на мост, ужасавао га је бес олуја. Мутно је протицала вода, а површина њена дрхтала је полако као тело

* (Модерни француски писци.)

и недеље. У недељу су из хотела „Метропола“ 17 кола одвезли посланике у стан краља Петра, пред којим је била маса љубопитљиве публике и више жандарма за одржавање реда. Краљ је очекивао депутацију у великом салону, где ју је примио у 10 и по часова пре подне. После измене срдачних поздрава, председник сената Велимировић предао је краљу изборни акт поздравивши га том приликом овим речима:

Ваше Величанство!

Народно представништво краљевине Србије у својој седници од 2. јунија ове године стојало је пред значајним задатком: да попуни упражњени српски престо. Једнодушни и одушевљени погледи целога народа обратили су се онамо, одакле је народна нада очекивала да ће добити владаоца, који истински и љуби и поштује свој народ, од кога је народно уздање очекивало, да ће — негујући слогу између свих својих поданика — умети отклонити све узроке, који ометаху напредак отаџбине, о коме су српски грађани и по слави његових предака и по његовим личним својствима, имали уверења, да ће Србију моћи повести лепшој будућности. Погледи народног представништва обратили су се на Ваше Величанство и народном представништву није било тешко решити важан историјски задатак, пред којим је стојало. Народно представништво једногласно је изабрало вас за краља Србије.

„Ми, изасланици народнога представништва имамо особиту част, извршујући добивену мисију, предати Вашем Величанству записник седнице народнога представништва од 2. јунија и радосно поздравити Ваше Величанство са најтоплијим жељама да дуго и срећно владате вама на славу, а народу и отаџбини на корист“.

„Живео краљ Србије, Петар I. и његов дом!“

Краљ је одговорио на овај поздрав овим говором:

„Господо народни изасланици!

Сувише сам потресен у овоме по мене најсвечанијем тренутку доказима верности и оданости милога ми народа, у чије ме име поздрављате. Осећаји моји према народу, у чије ме име поздрављате, савлађују најтоплију жељу да изразим ону захвалност, која кипти у српској ми души сада, кад први пут гледам пред собом као краљ Србије, синове оних соколова, који су са јуначким ми дедом и племенитим оцем мојим посејали семе данашње независне краљевине Србије, моје и ваше миле отаџбине. Задовољите се, молим вас, господо и браћо, да овом приликом дам израза моје захвалности вама и верном ми народу ускликом:

„Живео народ српски и благослов Божји нека од сада прати нашу милу отаџбину Србију!“

Обе ове беседе пропраћене су бурним: Живео краљ! Живео народ!

Краљ Петар је задржао депутацију на пријатељски доручак. А у вече је био свечан ручак.

Дело од 29. маја у очима странаца.

Под овим насловом доноси „Уставна Србија“ чланак из пера једног официра, у коме се вели и ово:

Достојанство монархијског принципа не инволвира у себи право респекта према њему чак и онда, кад његов представник стоји далеко од хуманитости, далеко од побожности, далеко од каваљерства у држању часно задате речи и заклетве на верност народу, уставу, народној мисли, његовој одбрани према непријатељу с поља и т. д. Монархијски принцип има права на респект само дотле, док његов представник тај принцип разуме тако, да сваки свој рад подешава у корист земље и народа.

Спас отаџбине одобрава свако средство — принцип који су поставили још Римљани, творци права, од којих смо се као деца учили, како треба волети отаџбину.

Тај факт, што је дело од 29. маја извршено на познати крвави начин, може бити само доказ тога колико је силна била потреба да се учини све што се може за спас земље, доведене до ивице пропасти. Дело је морало бити извршено на скроз радикалан начин, те да буде апсолутног успеха, а са најмање жртава; требало га је извести тако, да у својим последицама донесе само добра, а да ни у колико не послужи као извор нових сплетака и недаћа.

А крв! Крв није вода, то је истина, али је исто тако истина и ово: ако није вода у владалачким жилама, она је то још мање у жилама народа који издиже владаоце до престола. Данас у XX. веку, ми смо сви свесни тога, у колико је владалац сео на свој престо по милости божијој, а колико по вољи народној.

У нормалним приликама крв на сваки начин може изазивати осећај одвратности, али колико пута се она тражи, колико пута је званична врлина изазвати крвопролиће“.

Оздравиће.

По лекарском мишљењу у краћем времену оздравиће како г. Веља Тодоровић, тако и рањени пуковник г. Димка Николић.

На сребрном тањиру.

Заступник председника општине београдске Владимир Лацковић, поднеће краљу со и леб на сребрном тањиру, приликом његовог ступања на српско земљиште.

Поздравиће краља Петра при доласку у Беодрад:

На перону железничке станице у име владе, Ј. Авакумовић, председник министарског савета, и г Лацковић, заступник председника општине града Београда. У двору ће га поздравити, у име народног представништва, Гига Гершић, потпредседник сената. На бакљади, која ће се носити прво вече, поздравиће га председник општине у име грађанства престонице.

Говор краља Петра.

По брзојаву што га има „Мали Журнал“ рекао је краљ Петар депутацији народног представништва и ово:

„Ја вам дајем моју часну реч, дајем свечани завет, да у Србији неће никад бити протеривања, па ма како ко мислио и говорио.

Ни сами они, који су се можда, у сувишној ревности, огрешили према мојим славним прецима и мени, неће бити гоњени ни протеривани. Ја ни према коме нећу водити пизму, нити кога мрзити, али нећу волети улизице, који завађају и сплеткаре, јер је због њих српски народ доста препатио

У Србији ће владати само правда и закон, и то према свима подједнако. Ту, надам се, неће бити изузетка, а у томе ће ме, уверен сам, потпомагати и цео народ.

Слобода и правда биће ми девиза, српски народ то потпуно заслужује, а да се ово потпуно постигне, у томе ће ме извесно сви својски подпомоћи.

Будите уверени, да ће српски народ наћи у мени правога пријатеља, истинског заштитника његових права и слободе. Све што је племенито и добро, трудићу се да помогнем и заштитим, а сви заједнички да порадимо, те да се покажемо достојни потомци наших старих, честитих предака“.

Распоред за дочек краља.

За свечани дочек краља Петра I. учињен је овакав распоред:

Дочек на железничкој станици у среду 11. јуна у 10 часова пре подне.

I. На перону.

Влада краљевине Србије; активни ђенерали; командант београдске тврђаве; гарнизонар; почасна чета; представништво академије наука; представници београдске општине; часништво народне банке, извозне банке, бродарског друштва и трговачког удружења.

преплашене животиње.

Олуј је беснео и даље, носећи собом прашину, ситније камење, лишће и кишу.

Филип је чврсто држао свој шешир и једва је стигао у клубску зграду. Служитељи га учтиво поздравише и изјавише, да су чланови клуба већ на окупу.

* * *

Председник је био одазват на телефон и баш је био дошао натраг; његови седи брци лако су дрхтали и већ са прага викао је:

»Знате ли, господо, шта ми је сад баш саопштено? Већ два часа већамо, не мислећи на какво зло. Циклон је прешао преко Париза и опустошио целу околину Курбевоа...«

»Курбевоа!« повика Филип.

»Да није ваша госпођа код Албертијевих?«

»Јесте. За име Бога, шта се тамо десило?«

»Утишајте се пријатељу. Но можда би добро учинили, да се одма донде извезете.«

»Да ли се догодила каква несрећа?«

»Веле, да је олуј дворац посве разрушио.«

За тим се пригнуо осталим и шапутао је: »Има и људи, који су животом платили.«

Пренеражен повикао је Филип: »Моја је жена мртва! Целог дана слутио сам некакву несрећу. Једна кола, брзо, једна кола.«

Дрхћућом руком повукао је за звонце; господа одборска помогла су му да се обуче; било им је мучно да из тако непосредне близине посматрају овај жалосни призор.

На врати се указаше придворници.

»Брзо једна кола за Ремона!«

»Али милостива је госпођа доле у дворани; питала је за милостивог господина«.

Ослобођен од ужасног страха, појурио је Филип низ степенице.

Други су похитали за њим, да чују па да и даље причају.

* * *

Истоветно, као што ју је себи мало пре представљао, стајала је она пред њиме, румена са сјајним очима, у својој елегантној, белој одећи, која није показивала никакву бору. Неко миље га обузе и задовољно је запита:

»Али одкуда долазиш, душо?«

Држала је свој сунцобран пред собом и лагано љуљушкајући, весело одговори:

»Па од куда би долазила? Од Албертијевих разуме се. Дивно је било тамо; врло много људи.

»Од Албертијевих...?

»Па наравно — али шта ти је? Изгледаш сасвим промењен? И збуњена, оним нејасним осећајем, да мора да се правда, додала је: »И замисли само, Филипе, ти знаш већ, дебели Роланд, удвара ми се.

Запела је, престрашено лице њеног мужа, почело је узнемиривати.

»Шта ли се то овде догађа? Почињем доиста да те се већ страшим.«

»А циклон, и све оне несреће?«

»Какав циклон? Било је најдивније време! Цео свет питао је за тебе...«

И кад је у врати приметила одборску господу, наставила је тише:

»Али сви ви овде направисте тако страшно глупо лице.«

Кроз отворен прозор продирала је гласна дрека са улице, сурови глас продавца, који су објављивали, »најновије«.

»Најновије, купите најновије: Циклон у Курбеова, катастрофа у вили Албертијевих, купите...«

Сада је и Филип приметио да су и други слушали; мирно се обрнуо својој жени и потпуно прибран рече:

»Мислим да ће бити најбоље да се одвеземо кући, драго дете, је ли?«

Прођоше кроз господу, која се поклонише; он гордо усправљен, кроз ватру радозналих погледа.

И заједно седоше на клубска кола, која су напољу чекала, слуге са дубоким поздравом залупише колска врата.

Једно другом окренувши готово леђа, гледали су кроз окна на врати како мирне улице париске промичу поред њих.

Нису се усудили да говоре; обоје се бојали тренутка, када ће да наступи неизбежан циклон, који ће морати њихов брачни живот да разори.

Превео К.

II. У салону.

Госпође и господа из дипломатских тела, председник, потпредседник и чланови држ. савета, државни саветници на расположењу и у пензији, пређашњи председници, министарског савета и краљевски посланици код страних дворова, који буду у Београду, са госпођама министри и генерали у пензији.

III. На изласку из салона.

Одбор девојака

IV. У саборној цркви.

Председник и чланови касационог суда, председник и чланови главне контроле, начелник министарства правде; председник и чланови апелације и првостепених судова, чланови академије наука, начелник министарства просвете; ректор и професори велике школе, библиотекар народне библиотеке; управници: држ. штампарије, народног позоришта и држ архиве; представници свештенства и црквених општина других вероисповеди, начелници одељења мин. спољ. послова, краљевски ген. консули; први секретари посланстава, који буду у Београду; управник државних монопола; начелници оделења минис финансија, директор фабрике дувана, држ. правобранилац, председник и чл. пореске управе, цариник београдски, директор железнице и његов помоћник начелници минист. грађевина и привреде; управник фондова, комесар извозне банке, управа женског друштва, начелници министарства унутрашњих дела, нач. окр. београдског и упр. града Београда, активни официри ван строја и резервни официри, професори војне академије.

Примедба. — Како на железничку станицу тако и у саборну цркву приступ је дозвољен само са улазницама.

Политички преглед.

Сазив журне седнице угарског сабора. Још у недељу су чланови Кошутове странке саставили и тражили да се журно сазове саборска седница, јер је иста одређена док се не састави ново министарство. Ал ето ново се министарство тешко саставља. И за то време краљ није у Б. Пешти, што би олакшало састав министарства, но је у Бечу, у страној држави, где је под утиском државника аустријских. — Да би сабор, заузео положај према томе, жели крајња левица да се сазове сабор. Апоњи није имао куд, но је морао одредити седницу саборску за четвртак.

Апоњијева се група организује. Присталице грофа Апоњија држале су договор. И изјавили су, да стоје на оном програму, што га је развио министар председник Сел 1899. год. На основу тог програма су сви либерални посланици ушли у владину странку. Није дозвољено, да сад неки чланови владине странке ма под каквим изговорима и звучним речима граде нове програме. — Ово је јасно наперено против Тисиноваца.

Самостални радикални и општински избори у Србији. Орган радикалне демократије „Одјек“ објавио је решење из вршног одбора странкиног, по коме ће се самостални радикали упустити у изборну борбу за предстојеће општинске изборе. „Желећи да очувају свој углед и онај лепи глас који оправдано уживају у народу, представници самосталних радикала не ступају у споразум ни са једном политичком групом, па ни са фузионашким радикалима, но ће у свима местима истаћи нарочите своје кандидатске листе“.

Хрватска и Славонија. — Влада је поднела сабору законску основу, којом се суспендују §§ 4.—12. штампарског закона, (Врло „либералан“ предлог, који може само на част служити, кроз „либералном“ кандидату за угарског министра — председника, грофу Куну Хедерварском.)

Саборске седнице није јуче било, јер је председник предложио, да се расправа о индемнитету, који је на дневном реду, одгоди, обзиром на политичке прилике, које су наступиле, до среде.

Под један прозор на згради прометне управе кр. угарских државних железница прснуло је у ноћи мало динамита а било га је тако мало, да је само једно окно разбијено.

Италија. Министарска криза завршила се новим Занарделијевим министарством. Остали су у њему сви досадшњи министри, осим Ђолитија и Бетога, чије портефеље, унутрашњих послова, односно марине (мрнарице) отправљаће привремено Занардели односно адмирал Морин.

За што се исељавају Немци, а какви су Срби у Банату?

Вршац, 31. маја.

Међу Немцима у Банату све више узима маха покрет за сеобу у Америку. У последње време иселило се већ 2000 немачких породица само из Торонталске жупаније, а спремају се за сеобу још многе породице, Јавили смо већ да су се многи Немци иселили из Перјамоша и Варјаша, сада је пак средиште тога покрета Жомбоља и околина, а то је врло плодан предео. Утврђено је и то, да не одлазе само сиромашни, него и имућнији људи, младићи и девојке, деца и старци остављају своја села и варошице, да траже срећу у Америци. Извештач »Пешт. Хирлапа« тврди, да ове људе не наговарају агенти да се селе, него то чине они сами по својој вољи; било је и таких, који су са 10.000 форината пошли на пут у Америку, а све своје имање продају Немцима, који се досељавају из Тамишке жупаније. Иселиле су се многе породице и из немачких села у јужном Банату, и то из Зичифалве, Сечања, Долца и Старог Леца. Зна се, да већ више од хиљаде немачких породица хоће да се иселе из Торонтала; све су те породице набавиле пасош, па сада продају своје имање Највише немачких породица иде у Канаду, где сваки човек, који је навршио 20. годину, добије 120 ланаца земље, од којих му 40 никада не може ни држава одузети. Та је земља одморна, упарложена. Само је треба засејати. За препис те земље на своје име, треба платити само 50 круна, а до времена жетве не треба усев ни да се дирне, тако мало рада треба. Само су машине скупе, али торонталске Швабе носе собом своје справе, на које не плаћају царину. Из Ђерђхазе отишло је у Канадску Регину 40 породица, а у том селу има свега 110 кућних бројева. Иду већ и Мађари из Ирмењхазе и Румуни из Велике Маргите и Вегсентмихаља, јер и њих повлаче Немци за собом. Дописнику »Пешти Хирлапа« рече један Шваба: ко неће да ради, нека не иде у Америку, јер тамо мора да је издржљив и раден. Група Немаца из Ђерхазе, која је пролетос отишла боље је прошла од оне, што се јесенас иселила. Нови нису пропали, јер су ишли у надницу, па су стекли по 350 круна. Један колар из Зичифалве почео је рад уз дневницу од 7 и по долара, а већ после године дана имао је своју радионицу са машинама. Други је натрапао на угљени рудник, па је ових дана послао свом млађем брату 1200 долара и молио га, да дође тамо са породицом. Само се чувајте од агената, јер они ће одвести људе у пределе где кафа роди, да тамо раде »као робови!« У Америци има из Зичифалве већ толико породица, да су основали село под именом Нови Зичидорф.

Мађарски листови много пишу о узроцима немачког исељавања. »Пешти Хирлап« пак доноси из пера свог сегединског дописника опширан извештај о томе покрету. Види се, да су томе дописнику врло добро познате прилике у Банату, па с тога хоћемо да наше читаоце упознамо са његовим разлагањем и да додамо своје примедбе. Поменути дописник веома жали што се Немци селе, јер су они домољубив елеменат и пријатељи Мађара. Шта може бити узрок, да се исељавају Немци, који су познати са своје штедљивости, вредноће и благостања, нису лакомислени, а земљу добро негују и чувају? Зна се, да њих не воде агенти. Дописник тврди, да они не могу да постоје, ма да и они, као и Французи, држе се чврсто система „двоје деце«, да не би им се после смрти имање јако цепало. Он се уверио путујући по општинама, да народу није толико тешка државна пореза, колико остали терети, који су два пут велики као државна пореза. Пре свега велики им је жупанијски прирез од 26 процената, за тим долази општински прирез, који у многим местима износи 80—120 процената, пореза на псе, вино и месо, прирез за болнице, те камате на дуг за вицинале железнице. Највише пак невоље имају са исплатом зајмова подигнутих од државе у време невоље године 1850., 1864., 1879., 1880. 1882. и 1888. године. Услед неуредног вођења државних књига не зна се ко треба да плаћа и колико, а по неки мора и два-пут и три-пут да плати дуг, јер нису уписали прву уплату. Догодило се и то, да је један сремски начеоник запленио људима на рачун тога дуга стоку и продао у Вршцу, али се у књигама не види, пошто је продао и кад је продао? Дуг су многи већ исплатили, али морају поново да плаћају. Сад је заведено, да општина отплаћује тај дуг, те по томе морају да приносе за исплату тога дуга и они, који никад нису ни правили дуг у време невоље. Сад тек долазе прирези, који се плаћају разним друштвима за одводњавање, но за то вода ипак топи земље као и пре што је чинила. Путеви су у врло лошем стању, летње путеве засејавају друмари, те после плаћају штету они, чија стока уђе у друмарев усев. И ако сваки човек плаћа друмску порезу, за то је ипак дужан да врши две роботе: среску и општинску, а обично зову људе на роботу, кад и код своје куће не знају куд ће пре од посла, а морају да иду у 6. или 7. село. Свака општина мора да подигне заразну болницу, у којој мора бити места за два болесника, а шта ће да раде ако избије колера, па се поболе 50—60 људи? Смета и министарска наредба, да мора сваки пријавити, кад му цркне пиле, а власт онда шаље на трошак дотичног ратара сточног лекара, да уштрца неки серум пилићима, који су живи остали. Још дотични мора да поквари кокошињак и да прво изгоре. Туже се Швабе, да су се рђаво населили, рад у наполицу не могу да добију, а не могу да купују ни земљу јер су ту и спахилуци па и земља је поскупила. У Зичифалви рекоше: Не можемо да своју радну снагу употребимо. Из тог села има у Канади 400 породица. У Иштванвељу, где је спахилук загребачког надбискупа од 11 хиљада ланаца, народ нема своје земље, него морају да узимају из треће или четврте руке за 59—60 круна ланац, а Дунђерски плаћа закуп од 22 круне по ланцу.

Изнели смо, шта тишти Немце. Већину тих невоља сносе и Срби, па ипак се не селе. Немац је научио боље да живи, а неда му се. Немац је научио земљу да купује јефтино од Срба и Румуна, али и то више не иде, јер су се и Срби и Румуни мало освестили, па боље чувају своју земљу. Немци су се јако намножили, те им је већ и тесно у садашњим својим селима, а места за оснивање нових села нема више у Банату. Где год су могли, населили су се. Кад би смо узели мапу Баната, пре 100 година, па сравнили са садашњом, онда би смо тек видели, да су Немци врло многа нова села основали поред српских села, и тако смањили атаре српских села, али не само што су од српских села оцепили себи велике атаре, него су већ и по старим српским селима велики део земље купили. Па ипак нема у Банату толико земље за продају, колико њима треба услед јаког множења. Можда би и било да се Срби нису освестили. До сада су се многи одавде селили у Срем, али и тамо више не могу, па за то им не преостаје ништа друго, него да свој сувишак пошљу у Америку, нарочито у Канаду, где има доста земље, а они су јако »гладни земље«. Оснивањем немачких села поред постојећих српских села у Банату они су употребили сверитове, па за то се и туже, да на многим местима страдају љуто. Разуме се, да у ритовима не иде друкчије. Ретко где у нашој домовини су тако честа села као у Банату. Немци се не би исељавали, кад би им Срби и даље продавали своју земљу у бесцење. Што су Немци могли толико терена да ухвате у Банату, узрок је српска лакомисленост, коју је приметио и дописник »Пешти Хирлапа«, па вели, да с тога Срби и пропадају, а њихова добра иду у туђе руке. Те туђе руке су пак, вели дописник, швапске. О томе ће нам најбоље доказе пружити ова села: Овсеница и Долац, која носе српска имена, али су чисто немачка села, међу тим није давно, кад су то била српска села.

Оволико имадосмо да рекнемо и да изнесемо прави повод немачком исељавању, а тиме да донекле расветлимо економске прилике Српства у Банату. Међу тим дописник »Пешти

Хирлапа« изнео је своје мишљење и о Мађарима, Румунима, Бугарима и Хрватима у Банату. За Мађаре вели, да немају земље, волу рахатлук, па осиромашавају. Румуни су врло сиромашни, Хрвати и Бугари прилично добро живе, а Срби пропадају из лакомисленог живота свог, који проистиче из њихове природе У Србину се пробуде господске пасије, кад се запуше сви извори зараде т. ј. кад нема послa нити има потребе за надницу. За тим исти Мађар овако наставља: Узмимо случај, да ће Србин у марту да жени сина на елегантан начин. То стаје грдних новаца. (Узгред напомиње, да се не венчавају они, који немају новаца да праве свадбу, него »ускачу« са знањем родитеља, а кад праве свадбу, части се цело село, па то стане стотинама круна.) Речју Србину треба новаца и он га нађе ма по коју цену. У штедионици нема више кредита, за то прода сеоском трговцу жито у зелен. Године 1898. било је газда, који је имао 10 ланаца, а склопио је »шлус« у марту за 500 центи по 4 форинта, а морао је у октобру да плаћа 16 форинти по центи. У таким околностима није ништа природније, него да Србин пропада а имање његово одлази у туђе руке, а то су редовно пак швапске руке.

Овај Мађар добро нас познаје и истину је рекао. Забележили смо то и изнесосмо ради размишљања, јер је крајње време да упознамо своје прилике и да спречимо своје пропадање.

„Родољуб“.

Општа радост у Загребу.

Загреб, 8. јуна.

(Оригинални извештај „Заставе“. Од нарочито изасланог дописника.)

Послали сте ме г. уредниче у Загреб, да Вас известим: колико има демонстраната и колико жандара и о свему другом што стоји с тим у свези. И замислите моје изненађење, кад одједном нађох где Загреб плива у радости. Људи падају један другом у наручја и љубе се, као оно у Београду у зору 29. маја.

Господе што ли је то?! И што је најчудноватије, ту нема више владине странке и опозиције, него се радује и владина странка и опозиција.

Шта ли се то догодило једнима, а шта ли другима?! Јер да се радују и владина странка и опозиција једном и истом послу, то тек нисам могао помислити; јер тога није било нити икада нити игде.

Па опет! Питам владиновце: — Чему се радујете толико?

А они веле: — Зар не знате? То је због телеграма, који је јутрос стигао из Беча!

Питам опозицијонаре: — Чему се ви толико радујете?

А и они веле: — Зар не знате? То је због телеграма који је стигао јутрос из Беча!

Какав ли је то Боже мој телеграм?! Кад оно, телеграм јавља: „Сви су изгледи да ће бан постати угарски министар председник.“

И владина странка се радује, што им бан иде за министра!

А опозиција се радује већ и због тога што им бан иде.

Вести из места и са стране.

Видовданска слава манастира Раванице у Срему 1903. године.

Братија манастира Раванице издали су за овогодишњу славу која ће трајати три дана: Ред богослужења и ред изван богослужења. Тај ред изван богослужења гласи: 1.) У манастирској порти неће бити допуштено никаквим трговинама своју робу продавати нити гостионичарима пиће точити. Трговци ће добити место изван порте ближе, а гостионичари даље од манастира. 2.) За време богослужења, особито свете литургије, гостионичарима се саветује, да пиће ником не издају, свирку пак и песму у та времена никако нека не допусте. 3.) Коначење у ходницима манастирским допустиће се у засебним оделењима за мушке, и засебним за женске, око чега ће се строги надзор водити. 4.) Ручак у манастирској трпезарији на дан славе имаће приступа они, који за то карту позивницу добију, на друге пак обједе и у остале дане они, који од настојатеља усмено позвани буду. Здравице су одређене, за изнимне здравице даваће допуштење славски игумаи. 5.) Изложбу знаменитости у манастиру показиваће и тумачиће на то одређена братија манастирска сва три дана између богослужења, припуштајући по известан број посетилаца у дворану изложбе. 6.) У манастирској порти на дан славе између богослужења свираће и певаће уз гусле народне песме нарочито за ту прилику спремљени вешти гуслари. Друга свирка и играње у порти неће се допустити. 7.) Да би се овај ред строго одржавао, пазиће на то како јавно редарство, тако и домаће, које ће за ту прилику бити нарочито састављено и упућено. Позивају се сви верни без разлике стележа из разних наших крајева да у што већем броју потражи на овој нашој слави души и телу своме утехе и помоћи, особито пак да се достојно спреме да приме свете тајне: исповести и причешћа. Позива се наше свештенство обојега реда да увелича својим доласком и потпомогне својом сарадњом ову славу. Ако би који од свештенства хтео проповедати мимо наведенога реда, нека се у напред са означењом предмета проповеди пријави настојатељу, који ће у споразуму са славским игуманом одредити време и место његове проповеди. Проповеди нека буду по могућству управљене против главних заблуда у нашем народу. Позивају се наши привредни стручњаци да приреде један низ краћих говора из разних грана привреде, што ће се такођер уврстита као једна важна тачка у програм наше славе. Садржина тих говора има се претходно саопћити славском игуману. Позивају се наша књижевна друштва, наши родољубиви књижари, штампари као и писци, да на управу овога манастира пошаљу известан број књига, здраве поучне садржине за народ, ради раздељења у народу о слави. Књиге, које се пронађу незгодним са своје садржине за растуривање, повратиће се натраг ономе ко их је послао. Позивају се најугледнији појци наши и певачка друштва да славу ову својим појањем увеличају. За појање у цркви даваће дозволу славски игуман.

Саучешће краљици Наталији.

Краљици Наталији стигло је много телеграма саучешћа. Тако су изразили саучешће краљеви италијански и шпански, председник француске републике Лубе, француски министар председник и други. И српски посланик у Цариграду, генерал Сава Грујић изјавио је краљици одмах, чим је сазнао за смрт краљеву, своје саучешће.

Браћа Луњевице.

Прекјуче су пренешени, на молбу родбине, погинула браћа Луњевице, из старог у ново гробље, где су сарањени у засебну гробницу.

О орденима у Србији.

Србија је до сада имала пет врста ордена: Таковски крст, орден Белога орла, Св. Саве, Милоша Великога и краљице Драге. Као што се чује, орден таковскога крста неће се укинути, али се у будуће неће подаривати. Ко га има моћи ће га и даље носити. Што се тиче ордена Св. Саве и Белог орла они ће се и даље давати и носити. Међу тим ордени Милоша Великога и краљице Драге биће укинути. У место таковскога крста, који се неће више подаривати основаће се нов орден, орден Св. Ђорђа, Тополски крст, који ће се носити на тробојној траци, а у средини имати слику крсног имена династије Карађорђевића, светога Ђорђа, како на коњу копљем бије аждају.

30-годишњи састанак.

Позивају се сви они садругови, који су 1873. г. у Сомбору свршили учитељску школу, да изволе лицем на Петровдан о. г. доћи у Сомбор на братски састанак. Уједно се умољавају сви они који су вољни доћи, да свој долазак потписаном што пре пријаве, како би се за времена могло учинити нужно расположење. Састанак је реченога дана у 8 часова пре подне у „Српској Читаоници“. До скора виђења! Милан К. Петровић (Вел. Кикинда).

„Српкиња јунакиња“.

Читамо у „Србину“: У петак 17. (29.) маја изгорело је 5 кућа у Жунићу, крањском селу крај Мариндола. Како се ватра услед ветра у часу разбуктала, немогоше ништа спасти. Изгорело је жито, покућство, неколико телаца и свиња. У једној кући беше у највећој опасности двоје деце, јер нико не смеде по њих у кућу која је сва у пламену била. У сретни час пролазаше туда млада Српкиња Марта Милић кбр. 24., носећи ваган жита у млин. Кад чу родитељски јаук за децом, која у ватри пиштаху баци врећу са леђа и муњевитом брзином скочи у горућу кућу и изнесе под сваким пазухом једно још неозлеђено дете. Ето што неможе и несмеђе да учине отац и мати, па ни читаво крањско село, то учини 16 годишња Српкиња Мариндолка.

Електрична локална железница.

Прекјуче отворена је, као што се јавља из Прага, локална железница Табор—Бехин. То је у Аустрији прва локална железница коју тера електрика. На њој је новина, да се може, за време путовања, телефонисати из сваког вагона на све стране.

Набавка пушака.

Бугарска влада наручила је у „Аустријске фабрике оружја“ 48.000 Манлихерових пушака, модел 1895.

Брзојави „Застави.“

Стигли 10. јуна.

Политички положај у Будимпешти.

Будимпешта. Бан хоће да састави министарство на основу Кошутовог предлога, да се за сад повуче са свим предлог о повећању броја регрута, но опозиција да се обвеже, да ће пропустити буџет и поравнање. »Народне концесије“ у погледу војске нема друге, но изјавиће у сабору оно, што је изјавио Сел. Већина крајње левице тражи гаранције, а не само празна обећања и неће да се обвеже, да не опструјише против буџета и поравнања. У свима странкама влада несповазум. „Мађар Со“ трвди, да ће Банфи ово дана устати против Куена. Тај лист доноси чланак како бечка камарила шиље Мађарској новог бана Јелачића, само се тај бан Јелачић зове данас Хедервари. Држе, да ће остати сви министри осим министра трговини Ланга, кога би заменио Хијероними.

Будимпешта. Апоњи и његова странка придружили су се што се тиче држања према грофу Куну, старо либералима (Тисиновцима.) Апоњи хоће свим силама да потпомогне Куна при решењу парламентарне кризе. Пучка странка правиће му најенергичнију опозицију за случај, да се он (бан) ослони на Тисину страну. Умерени Кошутовци остају на становишту да и сада важи Кошутов предлог, који је у своје време предлагао у интересу решења кризе. Непомирљиви у странци Кошутовој држе, да се мора остати при отпору против бана. Бан продужује да се саветује са вођама опозиционих странака, и отпутоваће по свој прилици вечерас у Беч да реферише краљу о стању своје мисије.

Будимпешта. Бан цело јртро ишао поглавито члановима опозиције да конферира. Код Кошута је конферисао са Кошутом, Талијом, Барабашом, Комјатијом, Бартом, Тотом. Доцније су позвали и Полоњија.

Одлазак краља Петра из Женеве.

Женева. Синоћ је отпутовао краљ Петар. На железничкој станици правио му је силан тамо искупљени народ, велике овације.

Трговина.

НОВИ САД, 10. јуна 1903. године. Пшеница прве квалитете нова 7 фор. 40—— н. Пшеница средња 7 ф. 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Наполица — ф. н. Јечам 5·80—6 ф. Зоб 5·50—60 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 20—40 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 72 фор. Сланина сува 72 фор. димљена паљена 72 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	42—43 нов.	живе
„ средњи . .	40—41 нов.	мере
„ лаки	38—39 нов.	

Све од 1 килограма.

ВИЛА ЗРАК
у Врњачкој бањи, Србија

на угледном месту са здравим чистим собама са и без спаваћих ствари, ставља се поштованим гостима на уживање по умереној утврђеној цени.

Ближа обавештења даје сопственик **Светозар Вучковић** коме се ваља обраћати у самој вили, **Врњачка Бања** (Србија)

419 1—8

Старија историја горње Арбаније.

(Наставак) (13)

Све сдружене паше оставише Мустафа, а овај приспе са малом гомилом у Скадар, где са неколицином Маљсора и Мередита Кастел поседну.

Мустафина пропаст беше неизбежна, он пошље Нок Илију и Антониа Јубани-а у Беч, молећи за интервенц ју. Последњи се погоди са Милошем Обреновићем, од кога 200,000 пиастера Мустафи однесе.

Међутим Мехмед Рашид паша нигди није на отпор наишао, те тако дође пред Скадар. Противници Бушатлија приме Сериаскера радосно.

Велики се везир спремио да Кастел поседне. На Тепе и Тарабош смести батерије, да баци ватру у тврђаву.

Две пуне недеље пуцаше, без да је много наудио. Шестнаестог дана покаже се једно оделење од 3000 Маљсора на вису Бардај, не далеко од Ренци. Беше 16 барјактара свију племена, које је Барјак-Хоти предводио. Кроз потајну везу, коју је Мустафа паша са Шкутариотима подржавао, беше уговорено, да Маљсори једног дана дођу и опкољене ослободе, а уједно да се и опкољени искрцају из Кастела, а тако исто да се и Скутариоти подигну. Из кукавичлука ови двоје последњи не одржаше реч. Маљсори остадоше усамљени, на које две регементе коњаника, два баталиона пешака и једна батерија топова удари. После кратког боја, повуку се Маљсори натраг, оставише за собом 50 мртвих, 150 рањених, 22 буду заробљени, коима још тај исти дан пред шатором великог везира главе посеку.

За то цело време бомбардоваше тврђаву без престанка. Више пута беху нападачи одбијени од љутог отпора од књаза Тренк-Марка и Лек-и-Зиј-а који су у Кастелу са још 150 Меридита опкољени били.

После четирнедељног отпора удари једна бомба у барутану, баци Кастел у ваздух и сагоре га, паша сад у очајању пошље парламентере.

Тек кад се Мустафа паша на милост и немилост предао, стигне из Цариграда царски ферман, који великом везиру налог даје, да тог бунтовника не погуби, него да га у Стамбул пошље. Са великим отпором покори се Мехмед Рашид султановој заповести, јер је врло добро знао, да ће Аустрија интервенисати да ће милост израдити.

Мустафа Бушатлија отиде са својом целом породицом у Стамбул, где мировину од 100.000 пиастера добије, а његов син Мехмед прими службу код султана. Први беше кроз више деценија као валија у разним провинцијама, а син му буде за регента аутономне Арбаније одређен.

VI.

Најновија историја горње Арбаније.

Мехмед Решид-паша, који је већ самог себе сувише прецениo услед победе над Арбанасима, мислио је, да ће и Црну Гору покорити. С тога пошље новог пашу скадарског Нашик Алију са 3000 људи и 26 топова против Мартинићана. Овај спали 23. априла 1832. село но поп га Радовић у долину потисне и то само са 30 Црногораца. Алија ту распореди своју војску и почне село да бомбардује. Ово привуче око 800 Црногораца, одважно јуришају на Турке, потуку их, баце на С уж Турци изгубише 164 мртвих и 300 рањених. Црногорци изгубише само 10 мртвих и 12 рањених.

Турска војска беше са 7000 људи појачана, ал и та буде потучена. После пораза великог везира обрадовао се, што је одатле у малу Азију послат.

После Бушатлија, владао је кратко време у Скадру мир. Већи део Беја беху као бунтовници прогнани, а народ беше застрашен, но то није дуго трајало.

Новоименовани Низам-Паша, који је имао само један баталион низама хтео је отпорне Скадране да укроти, па кад је хтео своју надмоћ над поглаварима да учврсти ови народ побуне, но и пашу су приморали, да своје место напусти.

Базар затворише те дође до трвења између војника и народа, са обе стране беше доста мртвих и рањених. Разјарени војници, нападоше на народ, те убише више хришћанских трговаца. Калуци-баши Хамза Ада Казаси јурне са 300 заптија у Базар, па попрети да ће га запалити, ако се народ не разиђе, ово заплаши народ, па се тако разиђе, те је Хамза Ага могао барикаде подићи, ради своје обране.

Сутра дан скупише се Мухамеданци из Табакија и Терзије па поставе привремену владу на челу са два Бушатлије: Јусуф Беј и Али Беј, а хришћане приморају да им се придруже. Поставе војску и једно оделење Калука да реда праве. Све уласке у граду поседну, те тако приморају Али-Пашу да се у кастел повуче, а уједно поведу са собом неколико таоца главних вођа скадарских.

(Наставиће се.)

Књижевни прикази.

Српски Музички Лист број 5. и 6 година I. Власник и уредник Исидор Бајић. Нови Сад. Као додатак »Српска музичка библиотека«, број 8. и 9. — Цена је листу заједно са »Српском музичком библиотеком« 8 круна (12 динара) годишње.

„Српски Митрополијски Гласник“ званичан орган за народно црквене автономне послове, бр. 10. год. I. За уредништво одговара Мата Косовац, нар. црк. автономни статистичар. — Накладом сабор. одбора. «Срп. Митр. Гласник« излази у Ср. Карловци сваког 1. и 15. дана у месецу. Цена му на годину 5 круна.

„Бранково Коло“ лист за забаву, поуку и књижевност, број 22. и 23. год. IX. Власник и уредник Паја Марковић-Адамов. „Бранково Коло» излази у Ср. Карловци сваког четвртка — Цена му је на годину 10 круна.

„Босанска Вила“ Власник и одговорни уредник Никола Т. Кашиковић. »Босанска Вила излази у Сарајеву два пута месечно. — Цена је на годину 8 круна.

За предстојеће школске испите

препоррчујемо црквеним општинама и школским властима, као најбољи дар српској деци о испитима

„НЕВЕН“

за 1901/02. годину укоричен

ЦЕНА 5 КРУНА.

„МЕЂНЕВЕНЧЕ“.

Трећа читанчица од чика Јове.

Цена 40 потура.

Већим поруџбинама дајемо 30% рабата, а исте треба упутити на

КОСТУ ЛЕРУ

главног повереника друштва „Рад“ у Нови Сад, (Ujvidék).

Изишла је из штампе

КРВАВА НОЋ У БЕОГРАДУ

(29. мај 1903. године.)

по причању заверника

написао

Б. КОНСТАНТИНОВИЋ.

У овој књижици оцртана је верно не само крвава ноћ, но и сви догађаји, који стоје с њом у свези.

Књига има ова поглавља: I. Погинули и протерани владари Србије. II. Због чега је погинуо краљ Александар. III. Завереници. IV. Крвава ноћ у Београду. V. Догађаји после крвве ноћи. VI. Избор краља Петра I. (Карађорђевића).

У књизи су ове слике: Две слике краља I. Петра Карађорђевића, из времена босанско херцеговачког устанка, кад се борио као четовођа усташа, друга из старијег доба; за тим слике погинулих краља Александра и краљице Драге; бившег председника министарства Цинцар-Марковића и бившег министра војног Милована Павловића, као и план београдског двора, где се догодише крвави догађаји.

Књига је штампана на финој, глаткој артији, износи три штампана табака (48 страна осмине), а цена јој је 40 потура (20 новч.). Препродавцима 30 процената рабата. Ко купи преко 100 књижица и пошље готов новац у напред, добија 40 процената попуста. Поштарину плаћају наручиоци. Поруџбине прима потписани.

Нови Сад.

Коста Лера.

Млада госпођица

из боље куће, Хрваткиња, говори немачки, вична домазлуку и белом шаву, тражи своју егзистенцију у једној грађанској породици, а иде и тамо где имаде и деце. Треба понуде упутити на

Friedrich Bertrand

2 2 416 *Загреб*, влашка улица 122.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Крушчици расписује дражбу на мањак ради зидања парохијског дома.

Предрачуњено је:

1.) Зидарски посао 5588 круна 12 пот.

2.) Дунђерски посао 2635 круна 84 п.

3.) Столарски, браварски, стакларски посао 1423 круна 43 пот.

Дражбоваће се усмено на целокупан посао и сваки посао посебице. Примају се и писмене понуде.

Дражбоватељи су дужни положити 10% вадијума од односне предрачуњене своте.

Општина задржава себи право поверења према предузимачу.

План, предрачун и услови могу се до дана дражбе увидети код месног госп. пароха.

Дражба ће се одржати у недељу 22. јуна (5. јула) 1903. год. у 2 сата после подне.

У Крушчици, 4. (17.) јуна 1903. г.

Александар Бродан перовођа. **Јоца Шинжар** председник.

409 3—3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

МИЛАНА НИКОЛИЋА

У ПИВНИЦЕ (БАЧКА)

потребује два млађа помоћника, који морају знати словачки, српски и немачки језик.

Ступити могу одма. 400 2—3

Код нас се може добити ова књижевна реткост

ЖИВОТ И ДЕЛА ВЕЛИКОГ

ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА КАРА-ЂОРЂА

Врховног Вожда, Ослободиоца и Владара Србије

и живот његових војвода и јунака.

Ово велико дело на великој осмини

обухвата 90 табака 1400 страна са 33 лепих литографисаних слика

а цена је 5 фор. (10 круна).

Исто дело је за краљевину Србију пуних 20 година забрањено било.

НОВИ САД, јула 1903.

СРПСКА КЊИЖАРА

Браће М. Поповића.

418 1—

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Чуругу, на основу решења ванредне скупштинске седнице од 1. (14.) јуна 1903 расписује дражбу на мањак, ради оправљања св. цркве за 15. (28.) јуни 1903 у 2 сата после подне, у средишној школи.

Прорачуњено је:

1. Рушење старога крова	К	1504·50
2. Дунђерски рад . . .	К	8460·—
3. Лимарски рад . . .	К	1255·—
4. Црепарски рад . . .	К	1382·50
5. Зидарски рад . . .	К	3513·—
6. Столарски рад . . .	К	370·—
Укупна свота . .	К	16485·—

Дражбовати могу само они, који веродостојним исправама докажу, да су стручњаци и опробане занатлије те врсте.

У име пишманлука полаже сваки лицитант 10% што ће се подузетнику и даље задржати као јамчевина.

Општина задржава себи право поверења према подузетнику.

За зготовљен предрачун и план има подузетник црквеној општини $1^1/_2$% од утврђене своте при лицитацији, предати.

Прорачун, план и услови могу се сваки дан код потписаног перовође видети.

Из седнице српске православне црквене општине држане у Чуругу 1. (14.) јуна 1903.

Бранко Јанковић перовођа. — **Јоца Катић** председник.

403 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

МИШЕ НИКОЛИЋА

У ИНЂИЈИ (Срем)

потребује једног старијег помоћника, који може одма ступити.

407 2—3

КУЋА

у грчко-школској улици

између др. Полита и апотеке, продаје се из слободне руке. Упитати на благајни „Српске Задруге“.

3—6 411

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

РАДИВОЈА НИКОЛАЈЕВИЋА

У МИТРОВИЦИ

потребује два вредна и солидна спомоћника, који као момком сервирају 5—6 година и два шегрта.

402 3—3

ЗА КАЛАМЉЕЊЕ У ЗЕЛЕНО

имам од најприпознатијих фабрика на стоваришту

ЛАСТИКЕ НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ „Gummibänder“

по најефтинијој фабричкој цени; моја ластика има поред еластичности, постојаности још и ту особиту врлину, да се са једном килом 5—9000 калама везати могу.

Уједно препоручујем из мојих винограда

ЛАСТАРА „EDELREIS“

најбољих најплеменитијих винских и столних врста, од којих више од 1200 домаћих и иностраних сорти на избору стоје.

Алекс. А. Адамовић,
велепоседник виногради и америчанског ложњака.
Нови Сад.

14—15 321

1/4 ВИНА СА TEMPEL!

Изврстан укус!
Дејствује умерено на срце и ствара прохтев.

Захтевајте свуда рујички „Tempelqyuelle“.

Главни депозитер за Угарску
Jos. Hoffman.
Budapest, Báthor-utcza 8.

17—20 228

ПЕРО ДЕСПИЋ

Главно заступништво Крал. Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новоме Саду за Аустрију и Немачку.

БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.

Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.

Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.

Адреса за пошиљке: **Pero Despić,** II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn.

343 13—

ЗАШТО
толика подражавања?
ЗАТО,
што је прави Ајзенштетер »

Linoleum Fussboden Email

са регистрованом заштитном марком „Eiserner Ritter“ најбољи и најдуготрајнији лак за мазање меког патоса и кухињског намештаја

Чувај се од подражавања.

Registrirte Schutzmarke „Eiserner Ritter“

Ајзенштетеров Линолеум емаил за патос

суши се за један сат, и даде венредан сјај и до сад ненадмашиму трајност.

Услед велике проће, налази се у трговинама подразним именима подражавања без икакве вредности, те *треба сваки изрично да тражи* **само Ајзенштетеров прави**

ЛИНОЛЕУМ ЕМАЈЛ
за патос
са регистрованом марком „Eiserner Ritter“.

Од подражавања ваља се чувати.

Lak- und Farbenfabrik
Gebrüder Eisenstädter
Главно стовариште у Новом Саду код:
Стојановића и Радовановића

У СРБИЈИ ПРОДАЈЕ СЕ

угледно пољско добро (имање) иза вароши Ниша код варошице Беле Паланке, кроз исто пролази жељезничка пруга и на самом добру (имању) стаје воз на својој постаји код железничке стражаре бр. 35, а поред имања протиче велика река звана Нишава.

Добро (имање) је пространо 600 ланац иа то 300 ланаца зиратне земље оранице и 300 ланаца под лепом чистом растовом шумом (гором). Шума (гора) је дебљине разне од 5 сантиметара па на више. На истом имању постоји:

Један млад шљивар шљивик са 3000 дрвета шљива зване мађарке (пожаге).
Један млад шљивар шљивик са 500 дрвета шљива зване тургуње ранке.
Један воћњак са 500 дрвета окаламљених јабука и крушака од најфиних сората.
Један салаш (кош) нов од летава са шупом преда се дуг 30 метара, широк 2 метра, ширина шупе 4 метра.
Једна житница (хамбар) 12 метара дуг 7 метара широк са 6 оделења и шупом преда се.
Две штале са бунаром нове за марву (стоку) свака је 27, метара дуга и $7^1/_2$ метара широка
Једна кућа зидана од тврдог материјала са 6 соба, 2 кухиње, 2 ходника, једним предсобљем и подрумом.

Исто је добро (имање) сво засијано разним усевима што даје прилику и могућност купцу да се лично увери о каквоћи земље и успевању усева.

Цена је врло умерена и услови за купца повољни. Обратити се ваља

Будимиру К. Раденковићу члан фирме. — **Д. Ђукановић и Комп.** трговци у Београду.
Кости В. Ракићу и Брату у Јагодини. — или **Кости В. Ракићу** у Белој Паланци.

264 19—20

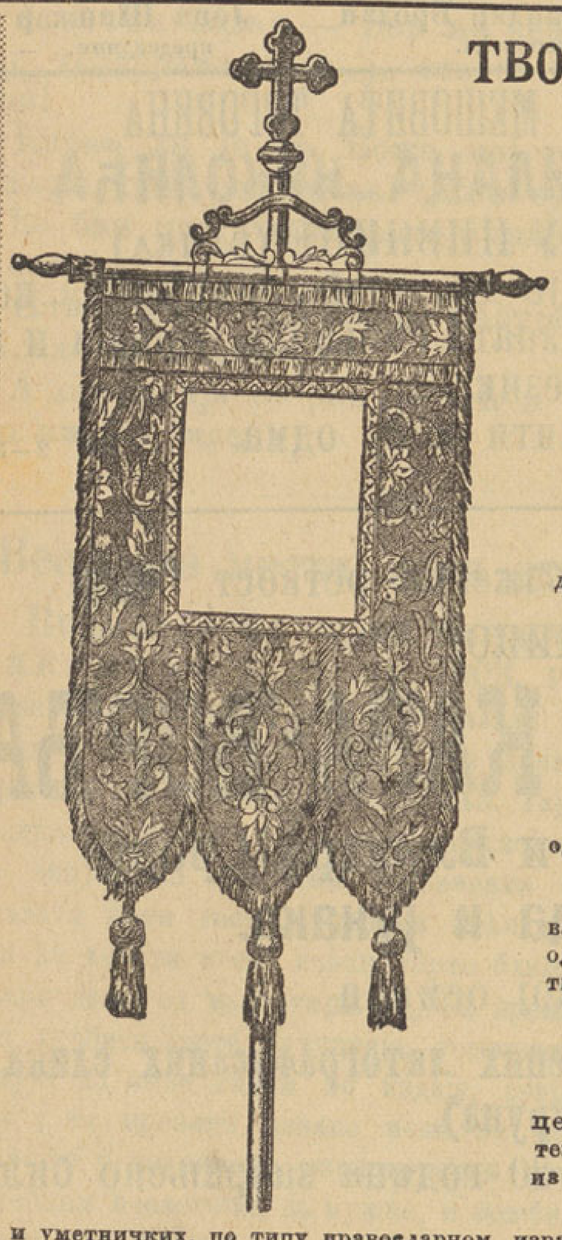

ТВОРНИЦА СВИХ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

МИЛАНА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ (UJVIDÉK)

ћошак главне и дунавске улице.

На знање!

Част ми је сл. српско-правосл. цркв општинама, преч. г.г. свештеницима о српској публици учтиво на знање дати, да сам своју.

творницу српско-православних црквених утвари

знатно проширио, то примера ради наводим овде поједине артиклове и цене, као

Одежде светле од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, и т. д. —
Одежде црне од круна 40, 50, 60, 80, 100 и 200. —
Барјака (литија) од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, 600. итд.
Црквених барјака од кадиве (свиленог сомота без везних слова од К 200, 300, 400, извезених са златним словима од К 500, 600, 700, 800, до К 1500 и
Полилеје (Лустера) од К 40, 60, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 600 итд.
Свећњака за часну трапезу од кина сребра или од жутог метала, ком. од 10, 15, 20, 30, 40, — **Свећњака** од кованог гвожђа пред олтар, висине 150 цм. у дивот изради, ком. од К 60, 70, 80, 100. **Црквених кадионица** од 20 до 60 К од кина сребра. — **Црквених кандила** од 12 до 60 К од кина сребра. **Светих православних икона** по строго православном типу све масном бојом и руком израђене од 12, 16, 24. К.

Осим горе наведених а **све друге црквене утвари израђујем.**

Даље г.г. свештеницима **шешира, камилавки, ћелепуша и појасева.**

На захтевање п. н. шуштерија шаљем **нацрте, мустре, прорачуне ценовнике бесплатно, франко.**

Главна ми је задаћа била, да као — Србин = **усредсређеним радом, савесном и поштеном израдом, а уз цене саразмерно најјефтиније** себи и творници својој извојујем највеће поверење и наклоност од српскога народа, а да сам тежњу ову моју за кратко време свога опстанка и постигао, сведоче многе поручбине из најдаљих крајева где Срби живе, као из **Далмације, Босне и Херцеговине, Старе Србије, Црне Горе** и чак из **Америке.**

Пошто идем за тим, да Србима дадем прилике, како би од правих српско-православних црквених утвари и до лепих и уметничких, по типу правосларном израђених св. икона доћи могли, то се, — као Србин — надам — да је ближи брат брату и свој своме, с тога молим како моје старе, тако исто и нове муштерије, да ме скојим поручбинама обилато потпомогну а ја ћу се потрудити, да то поверење поклоњено ми, верно и тачно и у будуће одржим.

39 16 —

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.